

گزارشی از هنرستان دخترانه، حضرت زینب منطقه ۳ تهران

هنر در گذر از آنالوگ به دیجیتال

● بهناز پورمحمد
● عکس: اعظم لاریجانی

سوم کشوری در جشنواره خوارزمی در رشته عکاسی بوده است.

مطالب بالا گوشه‌ای از سخنان خانم صمدی، کارشناس ارشد مدیریت آموزشی و مدیر هنرستان حضرت زینب(س) است در باره این هنرستان. گفت‌وگوی ما با ایشان و نیز دو تن از همکاران وی خانم پرستو کشاورز، دانشجوی دکتری رشته هنر و خانم مهناز اوینی تهرانی، فارغ‌التحصیل مهندسی رایانه را می‌خوانید.

● **قبلاً همه کارهای رشته عکاسی و گرافیک به صورت دستی انجام می‌شد و اکنون با رایانه انجام می‌شود. این موضوع باعث چه تغییرات مثبت یا منفی شده است؟**

○ **کشاورز:** من حدود ۱۱ سال است در هنرستان و دانشگاه تدریس می‌کنم. حدود هفت سال هم هست که دانشگاه و مدارس هنری ما، ترکیب رایانه را با سیستم دستی تجربه می‌کنند. قبلاً سیستم دستی یا آنالوگ بود و از این ترکیب به نحو احسن استفاده می‌کردیم. اتفاقی که افتاده، گذر از آنالوگ به دیجیتال است که سرعت عمل را به شدت افزایش داده است. در عکاسی دیجیتال دیگر آن فرایند سه مرحله‌ای ظهور عکس را نداریم. عکس مستقیماً روی حافظه دوربین دیجیتال ذخیره می‌شود و سپس بدون واسطه تاریک خانه شیمیایی به رایانه یا سی‌دی انتقال می‌یابد. بچه‌ها قادرند همان جا که عکس‌ها را می‌گیرند، بلافاصله از طریق یک سیم‌کارت خوان به رایانه وصل شوند و عکس‌های خودشان را ببینند و ویرایش اولیه کنند. هزینه‌ها هم بسیار پایین آمده است. در عکاسی آنالوگ، پس از عکاسی فیلم‌ها را به آتلیه‌های ظهور می‌بردیم. در آن جا فیلم‌ها را می‌دیدیم و انتخاب می‌کردیم که کدام

هنرستان کار و دانش حضرت زینب (س) تا سال ۱۳۷۷ دبیرستانی در شاخه نظری بود و از این سال آموزش‌های آن به شاخه کار دانش تغییر یافت. ابتدا با رشته‌های متنوعی شروع به فعالیت کرد، اما به مرور زمان به دلیل محبوبیت علم رایانه بین دانش‌آموزان، هنرستان به سمت رشته‌هایی که تلفیقی از رایانه و دیگر رشته‌ها بود، سوق پیدا کرد؛ مثل گرافیک رایانه، عکاسی دیجیتال، نقشه کشی رایانه‌ای و تولید چند رسانه‌ای.

این هنرستان دارای چهار سایت رایانه‌ای فعال است که همه آن‌ها به شبکه و خدمات اینترنتی مجهز هستند. دانش‌آموزان به واسطه این تجهیزات می‌توانند مطابق با استانداردهای جهانی، علوم مورد علاقه خود را فرا گیرند. این یکی از مزایای مهم شاخه کار دانش است. همچنین، برنامه‌ریزی‌ها و کتاب‌های درسی همه ساله به روز می‌شوند و همین امر موجب پویایی و زنده بودن رشته‌های کار دانش می‌شود.

یکی از اهداف این هنرستان، پرورش تفکر خلاق و نوآوری، نقادی و کارآفرینی در هنرجویان است، به طوری که هر سال جلساتی با حضور افراد کارآفرین و توانمند جامعه برای آن‌ها برگزار می‌شود. این امر باعث شده است آن‌ها پس از فارغ‌التحصیل شدن وارد بازار کار شوند یا این که خودشان مراکز کوچک تولیدی برپا کنند. آخرین موفقیت دانش‌آموزان این هنرستان در سال جاری کسب رتبه

دانش آموز باید کار
دستش خوب باشد
و خلاقیت و استعداد
گرافیکی داشته باشد
تا بتواند «آتود» بزند و
بعد آن را به رایانه منتقل
کند. اگر کار دست
انجام ندهد، رایانه هیچ
کمکی به او نمی کند.
رایانه فقط ابزار است.
ایده روی کاغذ اجرا
شده را، با کیفیت بهتر و
تمیزتری ارائه می دهد

که چه اتفاقی از لحاظ نور و اپتیک می افتد و در لنز تصویر چگونه ثبت می شود. کسی که کار با دوربین آنالوگ را تجربه نکرده باشد، همیشه گنگ است و همیشه این سؤال را دارد که این تصویر چگونه ثبت می شود.

● در عکاسی که خیلی دگرگونی حاصل شده است. در رشته های دیگر چه اتفاقی افتاده؟

○ **اوینی تهرانی:** من هم ۱۱ سال است که در رشته گرافیک رایانه تدریس می کنم. این رشته از ابتدا رایانه ای بوده و اتفاق خیلی جدیدی در آن نیفتاده است. بچه ها هم باید کار دست انجام دهند و هم باید استعداد گرافیکی داشته باشند. همه مراحل طی می شود تا در نهایت کار به رایانه انتقال باید که این امر سرعت کار را بالا می برد. در گرافیک دستی هر اشتباهی که پیش بیاید، کار را دوباره از ابتدا انجام می دهند. پاک کردن و تصحیح کردن در گرافیک دستی خیلی سخت است. ولی وقتی کار به رایانه منتقل می شود، دیگر تصحیح در هیچ مرحله ای سخت و آزار دهنده نیست. در هزینه و زمان هم صرفه جویی می شود. شما فقط روی فایل کار می کنید و سرعت عمل بالا می رود. ولی به هر حال، دانش آموز باید کار دستش خوب باشد و خلاقیت و استعداد گرافیکی داشته باشد تا بتواند «آتود» بزند و بعد آن را به رایانه منتقل کند. اگر کار دست انجام ندهد، رایانه هیچ کمکی به او نمی کند. رایانه فقط ابزار است. ایده روی کاغذ اجرا شده را،

برای چاپ مناسب تر است و در نهایت عکس مورد نظرمان را چاپ می کردیم. یعنی هر کدام از این مراحل از بچه ها وقت زیادی می گرفت. ولی الان به راحتی عکاسی (دیجیتال) می کنند و اگر در منزل باشند، عکس ها را به سی دی انتقال می دهند و برای ارزیابی به مدرسه می آورند. امکان دیگری که رایانه برای عکاسی به وجود آورده، روتوش عکس هاست. قبلاً روتوش فیلم کاری هزینه بر بود. ولی امروز استفاده از نرم افزارهای رایانه ای کمک می کند تا ما به عکس دل خواهمان برسیم. بچه ها با این نرم افزارها ایراد عکس هایشان را می گیرند و آن ها را در اندازه هایی که مورد نظرشان است، به چاپ می رسانند.

● **آیا عکاسان قدیمی عکس گرفتن با دوربین دیجیتال را پذیرفته اند؟**

○ **کشاورز:** از نظر عکاسی، عکس هایی که به روش آنالوگ گرفته می شوند بر عکس های دیجیتال ارجحیت دارند. سندیت عکس های آنالوگ هنوز با وجود نگاتیو خیلی بیشتر است. در نسخه های دیجیتالی هزاران ویرایش روی عکس می شود و در نهایت کسی نمی تواند روی عکس نظر بدهد. قدیمی ها بر این اعتقاد هستند که هنوز آنالوگ و سیستم دستی برتر است، ولی ما باید تغییر را بپذیریم. بچه ها هم از کار با دوربین دیجیتال استقبال بیشتری می کنند. از نظر آموزش ما موظف هستیم ابتدا که آنالوگ را آموزش بدهیم. هنرجویان باید بدانند

که در دست دارد کجا و چگونه استفاده کند. عکس‌هایی داشته‌ایم که دنیا را تکان داده‌اند. از این وسیله استفاده بد هم شده است. معلم عکاسی تنها می‌تواند فن و تکنیک عکاسی را آموزش بدهد، ولی فکر پشت دوربین به عکاس تعلق دارد. با دیدن عکس‌ها و فیلم‌های خوب و با تجزیه و تحلیل عکس‌هایی که برنده شده‌اند، فکر پشت دوربین هم نظام مند می‌شود.

در بحث «فتوشاپ»، مهم نیست که عکس از کجا آورده شده است. با آموزش فتوشاپ دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چه راه‌هایی یا چه ترکیب‌هایی کمک می‌کنند. عکس بهتر شود. در رشته عکاسی دانش‌آموزان چون خالق هستند، تمایل دارند که کار، کار خودشان باشد. برای شرکت در مسابقات، «فایل exe» عکس‌ها خواسته می‌شود تا از هر گونه سرقتی جلوگیری شود.

○ **صمدی:** مدرسه غیر از آموزش فنی، مسئول تربیت اخلاقی و شخصیتی دانش‌آموزان نیز هست. به همین دلیل، آموزش و پرورش را باید با هم داشته باشیم. در کنار مهارت‌های فنی باید روی مهارت‌های انسانی نیز کار شود. ○ **اوینی تهرانی:** این اتفاق در رشته گرافیک رایانه می‌افتد. البته اگر دانش‌آموزان را موظف کنیم که در خانه مثلاً پوستر درست کنند، ممکن است از اینترنت یا جای دیگر به راحتی کپی کنند و به نام خودشان در مدرسه ارائه دهند. ولی همه فعالیت‌های گرافیک رایانه در خود مدرسه اجرا و انجام می‌شوند. کار به خانه محول نمی‌شود. دانش‌آموزان گرافیک رایانه ساعت‌های زیادی را در مدرسه با رایانه کار می‌کنند. اکثر ساعت‌هایشان را یا در کارگاه دستی هستند یا در سایت رایانه‌ای. همه کارها در مدرسه انجام می‌شوند و تحت نظارت دبیر مربوطه. ما برای ایده گرفتن، از آثار گرافیست‌های مطرح مثل کارهای استاد ممیز استفاده کنیم. این را هم متذکر شده‌ایم اگر کپی برداری شود، ارزشی ندارد و کار، کار شما نیست.

● **استفاده از رایانه روی خلاقیت دانش‌آموزان تأثیری داشته است یا خیر؟** ○ **اوینی تهرانی:** دیدن کارهای برجسته قطعاً تأثیر دارد. دیدن ۱۰ پوستر قبل از طراحی پوستر خود، کمک فراوانی به دانش‌آموز می‌کند. این طور نیست که با دیدن چند اثر برجسته، خلاقیت دانش‌آموز از دست برود.

با کیفیت بهتر و تمیزتری ارائه می‌دهد. ولی در هر حال، مردم ما کار دست را بیشتر دارند و می‌پسندند. در مسابقات و نمایشگاه‌ها می‌توان به این موضوع پی‌برد. با این که کار رایانه‌ای تمیزتر است، کار دست طراوات دیگری دارد.

● آیا استادان رشته گرافیک کار با رایانه را پذیرفته‌اند؟

○ **اوینی تهرانی:** نه، خیلی نپذیرفته‌اند. از دوره‌هایی که برای کارشناسان گرافیک می‌گذارند، پیداست که استقبال از گرافیک رایانه نمی‌کنند؛ حتی اگر برایشان آموزش ضمن خدمت محسوب شود. معمولاً برای به روز کردن اطلاعات از این کلاس‌ها استقبال می‌شود. ولی این موضوع در دانش‌آموزان برعکس است. دانش‌آموزان استفاده از رایانه را ترجیح می‌دهند، چون سرعت کارشان را بالا می‌برد. کارشان راحت‌تر است و دیگر لازم نیست کلی ابزار همراه خود به هنرستان بیاورند و ببرند. بچه‌ها از کار با رایانه استقبال می‌کنند و از آن لذت می‌برند.

● پس فناوری دل نسل جدید را برده، اما هنرمندان قدیم هنوز این تغییر را نپذیرفته‌اند؟

○ **اوینی تهرانی:** دیگر چاره‌ای نیست، تغییر جهانی است. امروز دیگر هر نوع تبلیغاتی به وسیله رایانه صورت می‌پذیرد و به خصوص در رشته گرافیک و گرافیک رایانه که گرایش آن‌ها به سمت کارهای تبلیغاتی است و با این رشته کسب درآمد می‌کنند.

● غیر از عکاسی و گرافیک رایانه چه رشته دیگری در این هنرستان تدریس می‌شود؟

○ **صمدی:** نقشه‌کشی و تولید چند رسانه‌ای که هر دو با استفاده از رایانه تدریس می‌شوند.

● **آن چه تا کنون گفتید همه از نظر فنی و آموزشی بود. آیا از جهات دیگر نیز در رشته‌ای که مشغول تحصیل آن هستند با دانش‌آموزان کار می‌شود؟**

○ **کشاورز:** صد درصد. عکاسی یک رسانه است. کسی که این رشته را انتخاب می‌کند، باید خجالتی نباشد و در کارش صداقت داشته باشد. بداند از این ابزار

● **حسنی که عکاسی دستی دارد این است که عکاس می‌داند باید هر ایده و خلاقیتی دارد، در دیدش بیاورد، چون همین یک عکس را دارد. این موضوع باعث دقت بالا در عکاسی آنالوگ می‌شود**

دانش‌آموزی داشتیم که ایده و خلاقیت داشت، ولی چون کار ندیده بود، نمی‌دانست که باید از کجا شروع و چگونه کار کند. ولی بعد از دیدن چند کار، بلافاصله ایده خود را روی کاغذ پیاده کرد و موفق هم بود. خوب دیدن خیلی مؤثر است.

○ کشاورز: در عکاسی آنالوگ که با فیلم

عکاسی می‌کنند هر فریم ارزشمند محسوب می‌شود. ولی وقتی دانش‌آموزان دوربین دیجیتال به دست می‌گیرند، عکس اول که خراب می‌شود، می‌گویند عکس دوم هم است. قدر شناسی از اثرشان، به سبب دوربین دیجیتال کم می‌شود. حسنی که

عکاسی دستی دارد این است که عکاس می‌داند باید هر ایده و خلاقیتی دارد به کار گیرد، چون همین یک عکس را دارد. این موضوع باعث دقت بالا در عکاسی آنالوگ می‌شود. ولی عکاسی دیجیتال این‌طور نیست. مثلاً وقتی سؤال می‌کنیم چرا کادر این شکلی است، فوراً می‌گوید در فتوشاپ درستش می‌کنم. در عکاسی آنالوگ چنین امکانی وجود ندارد و برای همین، هر فریم برای

عکاس بارزش است.

عکاسی در دوربین دیجیتال ذهن عکاس را خلاق نمی‌کند. بیشتر بار روی رایانه است نه عکاس. استادان کار با دوربین آنالوگ، با دیدن عکس و فیلم زیاد در رایانه موافق هستند و از آن استقبال می‌کنند.

○ اوینی تهرانی: سایت‌هایی را هم سازمان

آموزش و پرورش به ما معرفی می‌کند که دانش‌آموزان با آن‌ها آشنا می‌شوند و می‌توانند نظراتشان را در وبلاگ «گروه گرافیک کامپیوتر» بگذارند تا دیگران از نظر آن‌ها استفاده کنند. به این وسیله از اخبار روز رشتۀ خود هم با خبر شوند و اگر احیاناً مسابقه‌ای هم بود شرکت می‌کنند؛ البته در سطح مدارس و منطقه یا کشور. نتایج مسابقات در همین وبلاگ منتشر می‌شود. اطلاع‌رسانی اینترنتی است، ولی برگزاری حضوری است.

○ کشاورز: برای رفع اشکال کار بچه‌ها در خارج کلاس و مدرسه، دانش‌آموزان با پست الکترونیک با من تماس می‌گیرند. غالباً به این وسیله راهنمایی می‌شوند و در مسابقات عکاسی شرکت می‌کنند. این اتفاق بیشتر در تابستان می‌افتد.

